

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۵/۰۹/۲۴

احمد فواد ارسلان

ترمپ، طالبان و بگرام: معامله‌ای که می‌تواند معادله را تغییر دهد

اعلام اخیر دانالد ترمپ مبنی بر تلاش ایالات متحده برای بازپس‌گیری قرارگاه هوایی بگرام از طالبان، عکس العمل‌های گسترده‌ای برانگیخت. بسیاری آن را غیرواقعی دانستند و طالبان نیز به‌طور قاطع این موضوع را رد کرده و تأکید کردند که هیچ‌گونه بخشی از خاک افغانستان واگذار نخواهد شد. اما نگاهی به سابقه تاریخی و واقعیت‌های جیوپولیتیک نشان می‌دهد که چنین معامله‌ای نه تنها غیرممکن نیست، بلکه می‌تواند برای هر دو طرف جذاب و سودمند باشد.

بگرام در افغانستان صرفاً یک قرارگاه عسکری عادی نیست. این مکان قلب عملیات نظامی ایالات متحده برای نزدیک به دو دهه بود؛ پقرارگاهی که توانایی میزبانی ده‌ها هزار عسکر و نمایش قدرت در آسیای جنوبی و مرکزی را داشت. اهمیت بگرام در نزدیکی آن به مراکز توسعه تسلیحات اتمی چین نیز برجسته‌تر می‌شود، موضوعی که خود ترمپ بارها به آن اشاره کرده است. در شرایطی که رقابت میان امریکا و چین بر مناسبات جهانی سایه افکنده، بازگشت بگرام می‌تواند برای واشنگتن به‌منزله احیای جایگاهی ستراتیژیک در یوراسیا باشد.

از سوی دیگر، طالبان بگرام را ممثل پیروزی خود می‌دانند و واگذاری دوباره آن از نگاه ظاهری غیرقابل‌پذیرش است. با این وجود، واقعیت‌های اقتصادی افغانستان طالبان را در موقعیتی قرار داده که انتخاب تصمیم موجود برای شان محدود است: تحریم‌های بین‌المللی، انزوای سیاسی، و نظام بانکی از هم پاشیده. بدون جریان گسترده کمک‌های خارجی، حکومت طالبان مجبور است بیشتر مصارف اداره کشور را از منابع داخلی تأمین کند؛ همین امر طالبان را به حکومتی منظم‌تر و به‌مراتب کمتر آلوده به فساد نسبت به رژیم پیشین بدل ساخته است.

مقایسه این دو دوره به‌روشنی نشان‌دهنده تفاوت است. در زمان حضور امریکا و ناتو، میلیاردها دلار کمک خارجی به افغانستان سرازیر شد، اما بیشتر آن در شبکه‌های فساد، جنگ‌سالاری و قراردادهای شخصی از بین رفت. آنچه به‌نام پروژه‌های عام‌المنفعه معرفی می‌شد، در عمل به دارایی‌های خصوصی و قلمروهای شخصی مبدل گردید. برای اکثریت مردم، «کمک خارجی» مترادف با فساد و غارت بود.

د پانو شمیره: له 1 تر 2

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکني د لیکنيزي بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په څیر و لولی

طالبان اما ساختاری متمرکزتر ایجاد کرده‌اند که در آن جنگ‌سالاران رقیب کمتر نقش دارند و شبکه‌های حمایتی محدودتر اند. مهم‌تر از همه، آن‌ها توانسته‌اند پروژه‌های بزرگی را عملی سازند که حکومت‌های پیشین صرفاً وعده‌اش را داده بودند. نمونه برجسته آن کانال قوش‌تپه در شمال کشور است که با وجود تحریم‌ها و نبود حمایت جدی خارجی، به مراحل پایانی خود رسیده است. این پروژه عظیم توسعه‌ای نه تنها در تاریخ معاصر افغانستان بی‌سابقه است، بلکه به‌گونه عینی برای مردم قابل مشاهده می‌باشد و نشان می‌دهد که منابع محدود نیز می‌تواند در مسیر پروژه‌های ملی و پایدار به‌کار گرفته شود.

بر این اساس، اگر طالبان در برابر معامله‌ای بر سر بگرام منابع مالی، کمک‌های زیربنایی یا امتیازات سیاسی دریافت کنند، احتمال آن‌که این منابع در بخش‌های مؤثر چون پرداخت معاشات کارمندان دولتی، توسعه زراعت از طریق آبیاری، یا گسترش شبکه‌های برق به‌کار رود، به‌مراتب بیشتر از تجربه‌های تلخ دو دهه گذشته خواهد بود.

البته خطرات همچنان وجود دارد. طالبان هنوز هم نظامی غیرشفاف و ایدئولوژیک‌اند که می‌توانند بخشی از منابع را صرف تقویت نظامی یا سرکوب سیاسی سازند. از نگاه سیاست داخلی امریکا، هرگونه معامله با طالبان می‌تواند به‌شدت جنجال‌برانگیز باشد؛ زیرا منتقدان آن را «پاداش به افراتگرایان» تلقی خواهند کرد. خود طالبان نیز ناچار خواهند بود چنین توافقی را با ظرافت خاصی مطرح کنند تا از عکس‌العمل‌های منفی داخلی جلوگیری نمایند.

با این حال، شرایط لازم برای مذاکره موجود است. ترامپ پیش‌تر در توافق‌نامه دوحه سال ۲۰۲۰ نشان داد که معامله با طالبان امکان‌پذیر است و در شرایطی که منافع مشترک وجود داشته باشد، طرفین می‌توانند به توافق‌های عمل‌گرایانه برسند. امریکا به‌دنبال یک مرکز ستراتیژیک است و طالبان به‌دنبال درآمد و مشروعیت؛ هر طرف چیزی دارد که دیگری به آن نیازمند است.

پرسش اصلی این نیست که آیا چنین معامله‌ای شدنی است یا نه؛ پرسش کلیدی این است که آیا این معامله می‌تواند به نفع مردم افغانستان تمام شود یا خیر. اگر توافق بر مبنای شفافیت، شرایط مشخص و مکانیسم‌های نظارتی طراحی گردد، امکان آن وجود دارد که منابع حیاتی برای توسعه ملی به افغانستان تزریق شود. بر خلاف گذشته که کمک‌های خارجی در فساد غرق گردید، طالبان امروز نشان داده‌اند که می‌توانند منابع محدود را در مسیر پروژه‌های بزرگ ملی به‌کار گیرند.

آرشیف: مطالب نشرشده محترم احمد فواد ارسلا